

חדשנות חברתית ויזמות אימפקט (קורס: 193.3316 / 193.4316)

סמסטר א' תשפ"א

מפגשי הקורס: ימי ב', 16:15-17:45

על הנרשמים/ות לקורס זה, להירשם לקורס המשך*: קורס משלב עשייה,
(סמסטר ב' : 193.3317 / 193.4317)

מרצה: גב' סתיו בר שני

שעת קבלה: בתיאום מול המרצה: stav.impact@gmail.com

אחראי/ת: פרופ' ישראל דורון

אקדמי/ת: ד"ר מעיין אגמון

תקציר הקורס:

חלק א' – תיאורטי:

בשנת 2015 קבע האו"ם 17 מטרות שאפתניות - חברתיות, סביבתיות וכלכליות- שעל העולם להשיג עד שנת 2030: ממגור עוני, דרך צמצום אי שוויון ועד מאבק בשינוי האקלים ושמירה על האוקיינוסים והאדמה. בשביל להשיג את המטרות השאפתניות האלו יש צורך להתבסס על היכולות הייחודיות של כל אחד מהמגזרים- החברתי, הציבורי והעסקי- ולפתח ולהטמיע פתרונות חדשניים במטרה להתמודד עם האתגרים הגדולים של ימינו.

קורס זה יציג את מטרות האו"ם יעסוק בדרכי חשיבה ופעולה חדשניים לקידומן. מטרתו היא להעניק לסטודנטים מדיסציפלינות מגוונות יכולת לזהות בעיות חברתיות וסביבתיות, לנתח לפי גישות חברתיות שונות (תיאוריות ביקורתיות ומערכתיות), וליישם אסטרטגיות חדשניות ויזמיות לאימפקט חברתי.

הקורס מבוסס על תיאוריות ומודלים מעשיים חדשניים המובילים את שדה האימפקט כיום, ביניהם: Impact, SDGs, End Game, Wicked Problems, Deliberate Leadership, Creation Logic השקעות אימפקט וקולקטיב אימפקט, לצד כלים מעשיים לפיתוח ומדידת

אימפקט: Theory of Change, Feedback Loops, 5 Dimensions of Impact. הפרויקט הסיום יכלול עבודה קבוצתית ויאפשר יצירת רשת חברתית ומקצועית בשדה האימפקט.

לקורס זה רכיב מעשי*: חדשנות חברתית ויזמות אימפקט - קורס משלב עשייה, (אליו יש צורך לבצע הרשמה נפרדת - סמסטר ב' 193.3317 / 193.4317) - במסגרתו ידרשו הסטודנטים ליישם את המודלים והכלים שנלמדו בחלק הראשון של הקורס, על בעיות חברתיות אמיתיות, בקהילות של אוכלוסיות מודרות ומוחלשות, תוך זיהוי והבנה של שאלה חברתית או סביבתית ועיצוב יזמות חברתית חדשנית לפתרון. כל זאת תוך הסתמכות על משאבים קיימים בקהילה ויצירת שיתופי פעולה עם ארגונים חברתיים, ציבוריים או עסקיים נוספים.

חלק ב' – מעשי:

חלק זה של הקורס יעניק 2 נקודות זכות, ידרוש בממוצע 2-3 שעות פעילות בשבוע ויהווה את מטלת הסיכום של הקורס כולו. תיאום אופי ומיקום ההתנסות יבוצעו מול רכזת התכנית והמרצה- סתיו בר שני, במהלך הסמסטר הראשון.

תכנית הקורס

1. ה-SDGs ומבוא למנהיגות לאימפקט חברתי
2. ערכים וצדק חברתי
3. הגדרות לחדשנות ויזמות חברתית
4. מימון חברתי והשקעות אימפקט
5. מבוא לכלכלת אימפקט
6. שיתופי פעולה לאימפקט חברתי
7. אקטיביזם וזיקנה: מקרה בוחן
8. זיהוי בעיות חברתיות מערכתיות והקשבה לבעלי עניין
9. פיתוח אסטרטגיות אימפקט לשינוי ארוך טווח
10. תפקיד החדשנות באימפקט חברתי

11. תכנון תהליכי אימפקט

12. מדידה והערכה של אימפקט

13. סיכום

מטרות/יעדי הקורס:

- פיתוח עמדה אישית, ערכית וניהולית אל מול האתגרים הגלובליים המשמעותיים של המאה ה-21.
- גיבוש יכולת ניתוח בעיות חברתיות תוך שימוש בכלים להבלת תהליכי יצירת אימפקט בארגונים ובסביבה הרחבה
- הכרות מושגים ותיאוריות בשדה החדשנות והיזמות החברתית תוך יישומם לזיהוי, התערבות, מדידה והערכה של אתגרים חברתיים.

תיאור תמציתי של הקורס:

1. מבוא לאתגרים חברתיים וצדק חברתי
2. מודלים ותיאוריות בחדשנות ויזמות חברתית
3. בניית אסטרטגיית אימפקט ותכנון חדשנות ו scale לאימפקט
4. כלים למדידה והערכה מדידה והערכה

שיטות ההוראה: הקורס הינו קורס אינטראקטיבי, הדורש מעורבות ועבודה קבוצתית מהמשתתפים לאורך כל הסמסטר. כיוון שיצירה, ניהול, תכנון והערכה של אימקפט הינו תהליך מעשי, הסטודנטים בקורס יתנסו ביישום המודלים שיילמדו תוך עבודה על אתגר חברתי\סביבתי בשילוב ניתוח מקרי בוחן מהעולם.

תוצרי למידה:

עם סיום הקורס וביצוע כלל המטלות הנדרשות יהיו מסוגלים/ות הסטודנטים/ות:

- לנתח בעיות חברתיות מורכבות.
- לבנות מודל אסטרטגי ליצירת אימפקט.
- לפתח תיאוריה של שינוי לפרויקט.

תנאים לעמידה בדרישות הקורס:

חובות הסטודנטים ושקלול ציונים (באחוזים)

<u>פרוט המרכיב</u>	<u>אחוז</u>	<u>בציון</u>	<u>פירוט</u>
			<u>הסופי</u>
השתתפות בשיעור ומענה על שאלונים	10%		אישי
*הסטודנטים נדרשים לפתוח מצלמות בשיעורים. במקרה שהשיעור יוקלט - תמונות הגלריה לא יוקלטו. אי פתיחת המצלמה תיחשב כהיעדרות.			
בזוגות- ניתוח מקרה בוחן	30%		פירוט יעלה לאורך הסמסטר
מטלה מרכזית שתוגש לפי השלבים שילמדו בקורס	60%		פירוט יעלה לאורך הסמסטר

פירוט הקורס וסילבוס מלא:

שיעור 1

מטרות פיתוח בנות קיימא של האו"ם (SDGs) ומבוא למנהיגות לאימפקט חברתי: הכרות עם אתגרים גלובליים ועם האג'נדה לפיתוח בר קיימא של האו"ם לשנת 2030. נכיר שלוש סוגיות בעיות- Tame, Wicked & Critical ונשאל למה חשוב להבדיל ביניהם כאשר מנתחים אתגרים חברתיים. נלמד את מודל המנהיגות המכוונת להתמודדות עם בעיות מורכבות ונחשוב אילו ערכים מנחים אותנו שאנו באים לקדם פתרונות לבעיות חברתיות.

צפייה מקדימה: שיר על מטרות פיתוח של האו"ם

קריאת חובה: Wicked Problems and Clumsy Solutions: The Role of Leadership Keith Grint, Warwick Business School, 2008

קריאה מומלצת: Wicked Problems: Problems Worth Solving, SSIR, Jon Kolko Mar. 6, 2012

Doing good through deliberate leadership. Begin at the beginning: deliberate leadership survey and assessment, Social Impact Advisors

מטרות פיתוח של האו"ם (מצגת בעברית)

Sachs, Jeffrey D., Guido Schmidt-Traub, Mariana Mazzucato, Dirk Messner, Nebojsa Nakicenovic, and Johan Rockström. "Six transformations to achieve the sustainable development goals." *Nature Sustainability* 2, no. 9 (2019): 805-814.

סרטון TED על איך ניתן להשיג את המטרות עד 2030

מדריך לא.נשים עצלנים.ות שרוצים.ות להציל את העולם.

שיעור 2

ערכים וצדק חברתי: יחסי כוח, והגמוניה, אקטיביזם, ניולברליזם, תפקיד החברה האזרחית והמגזר השלישי, תפקיד וכוח המדינה.

קריאת חובה: יוסי דהאן (2015) תיאוריות של צדק חברתי. למדא: האוניברסיטה הפתוחה

קריאה מומלצת: ג'ון רולס (1971). צדק כהוגנות. ספרי עליית גג. (תרגום לעברית: דפי אגם-סגל)

Robert Nozick. (1974). **Anarchy, State and Utopia**. Basic Books.

שיעור 3

הגדרות לחדשנות ויזמות חברתית: מה היא חדשנות בהקשר החברתי? איך מייצרים חדשנות לטובת הכלל? נציג את הגדרות לחדשנות בכלל וההגדרות לחדשנות חברתית בפרט. נערוך דיון ביקורתי על הערך המוסף של חדשנות בהקשר החברתי. מכאן נבין מה זה יזם חברתי ומה תפקידו בפיתוח בעיות חברתיות. נראה שיש מנעד רחב של יזמות בתחום השדה החברתי - intrapreneurs, יזם מערכתי, hero entrepreneur.

צפייה מקדימה: Podcast: Johanna Mair and Stanford Social Innovation Review: Chronicling Social Entrepreneurship Evolution

[מה זה יזם חברתי?](#) כנס סקול ליזום חברתית באוניברסיטת אוקספורד, 2019

קריאת חובה: [יזמות חברתית: מקרה של הגדרות](#), אוניברסיטת סטנפורד

Theories of Social Innovation, By [Danielle Logue](#) Apr. 7, 2020, SSIR
https://ssir.org/books/excerpts/entry/theories_of_social_innovation

קריאה מומלצת: Innovation Is Not the Holy Grail By Christian Seelos & Johanna Mair Stanford Social Innovation Review Fall 2012

Rediscovering Social Innovation, By James A. Phills Jr., Kriss Deiglmeier, & Dale T. Miller Fall 2008

https://ssir.org/articles/entry/rediscovering_social_innovation

Mazzucato, Mariana, and Caetano Penna. Mission-oriented finance for innovation: New ideas for investment-led growth. Policy Network and Rowman & Littlefield International, 2015.

הכוח של יזמות חברתית, אוניברסיטת סטנפורד

שתי עקרונות מפתח ליזמות חברתית בר קיימא, אוניברסיטת הרווארד

שיעור 4

מימון חברתי: איך ממנים התערבויות חברתיות? יש פער אדיר בין המימון הדרוש על מנת להשיג את מטרות האו"ם ל-2030 ובין המשאבים המושקעים כיום במיגור בעיות חברתיות וסביבתיות. נלמד וננתח את הפער ואת השלכותיו על מיגור בעיות חברתיות. נכיר מודלים חדשניים למימון אתגרים חברתיים ואת המנעד למימון החברתי: פילנתרופיה, venture philanthropy, השקעות אימפקט, ESG, מודלים היברידיים.

Giving with Impact-

הקשבה מקדימה:

https://ssir.org/podcasts/entry/the_current_and_potential_impact_of_covid_19_on_nonprofits

ההבטחה של השקעות אימפקט, התאגיד הפיננסי הבינלאומי, עמודים xi-xvi

קריאת חובה:

Social Finance, Oxford Publications, Edited by Alex Nicholls, Rob Paton, and Jed Emerson, p 207-250 <https://global.oup.com/academic/product/social-finance-9780198703761?cc=il&lang=en&#>

The Investor Revolution, HBR, [Robert G. Eccles](#) and [Svetlana Klimenko](#), Mayb 2019. <https://hbr.org/2019/05/the-investor-revolution>

קריאה מומלצת:

The Remarkable Rise Of ESG, Forbes, Georg Kell, Jul 2019. <https://www.forbes.com/sites/georgkell/2018/07/11/the-remarkable-rise-of-esg/>

The promise of Impact investing, IFC, 2019

<https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/66e30dce-0cdd-4490-93e4-d5f895c5e3fc/The-Promise-of-Impact-Investing.pdf?MOD=AJPERES&CVID=mHZTSds>

In Search of the Hybrid Ideal, SSIR, Julie Battilana, Matthew Lee, John Walker, & Cheryl Dorsey, 2012

https://ssir.org/articles/entry/in_search_of_the_hybrid_ideal

שיעור 5

מבוא לכלכלת אימפקט: נציג את הגדרות לכלכלת אימפקט ונדון במודל הסופגנייה לכלכלה מקיימת. נדון בתפקיד שכל אחד מהמגזרים - החברתי, הציבורי והעסקי - משחק בכלכלה זו ונקיים דיון על התפקיד שהמגזר הפרטי יכול או צריך לשחק ביצירת אימפקט חברתי וסביבתי. נעמיק במודל ה B corp ובמודל ערך משותף.

צפייה מקדימה: סרטון TED בו מרצה מאוקספורד מציעה מודל חדש לחשוב על הכלכלה שלנו- מודל סופגנייה (Doughnut).

קריאת חובה: הרצאת TED -למה לתת לעסקים לפתור בעיות חברתיות, מייקל פורטר

The B Corp Movement Goes Big, Christopher Marquis, SSIR, 2020,
https://ssir.org/articles/entry/the_b_corp_movement_goes_big

The Next Phase of Business Sustainability, By Andrew J. Hoffman, SSIR, Spring 2018,
https://ssir.org/articles/entry/the_next_phase_of_business_sustainability

קריאה מומלצת: סוגרים את המעגל – כלכלה מעגלית לעתיד טוב יותר, ישראל OECD, 2017

4 צעדים להטמיע ערך משותף הלכה למעשה, אוניברסיטת סטנפורד

הסטטוס של ערך המשותף של פייסבוק: זה מסובך, אוניברסיטת סטנפורד

Alternative organizing with social purpose: revisiting institutional analysis of market-based activity Johanna Mair and Nikolas Rathert, Hertie School of Governance, 2017

שיעור 6

שיתופי פעולה לאימפקט חברתי: נצלול לעומק למטרה מספר 17 של האו"ם - שיתופי פעולה, נדון האם שיתופי פעולה הן מטרה או אמצעי לאימפקט חברתי? נבין למה שדה החדשנות החברתית מדגיש את הצורך בשיתופי פעולה ונדון בערך המוסף של כל אחד המגזרים - חברתי, ציבורי ועסקי במיגור בעיות חברתיות. נביר מודלים חדשניים לשיתוף פעולה כגון- PPP, קולקטיב אימפקט ויצירת שדה חברתי.

Tackling Complex Social Problems through Collective Impact

צפייה מקדימה:

Collective Impact, By John Kania & Mark Kramer Winter 2011, SSIR
https://ssir.org/articles/entry/collective_impact

קריאת חובה:

How Field Catalysts Galvanize Social Change, By Taz Hussein, Matt Plummer & Bill Breen Winter 2018, SSIR https://ssir.org/articles/entry/field_catalysts

Does Collective Impact Really Make an Impact? By Maoz Brown Fall 2020, SSIR
https://ssir.org/articles/entry/unpacking_the_theory_of_change

קריאה מומלצת:

Creating Collaborative Solutions With Communities Using 'Gifts Explosion' and 'See It My Way', By Katie Smith Milway Fall 2018, SSIR
https://ssir.org/articles/entry/creating_collaborative_solutions_with_communities_using_gifts_explosion_and_see_it_my_way

Principles for Successful Cross-Sector Partnerships, By Steve Schmida Jul. 14, 2020
https://ssir.org/books/excerpts/entry/principles_for_successful_cross_sector_partnerships

שיעור 7 - אקטיביזם וזקנה: מקרה בוחן

https://www.youtube.com/watch?v=rxQgiwNC58	צפייה מקדימה:
Israel Doron (2018). <i>Re-thinking old age: time for ageivism</i> . Human Rights Defender, 27(1), 33-35.	קריאת חובה:
Doron, I. Ageivism. In Phelan, A. & O'Shea, D. (Eds.) <i>Changing Horizons in the 21st Century: Perspectives on Ageing</i> (pp. 256-267). Cambridge, UK.: Cambridge Scholars Publishing.	קריאה מומלצת:

שיעור 8

זיהוי בעיות חברתיות מערכתיות והקשבה לבעלי עניין: נבין מה זה חשיבה מערכתיות לשינוי חברתי ולמה תפיסה זו היא ייחודית וחדשנית בשדה האימפקט. נלמד כלים לחקור את שורש הבעיה החברתית ע"פ התיאוריה של הקרחון. דרך התנסות מתודולוגיה של מעגלי פידבק, נבין איך ניתן להעריך ולמדוד אימפקט של פרויקט על ידי הקשבה ושיתוף מוטבים ונראה שמתודולוגיה זו מצריכה חשיבה ארגונית אשר שמה במרכזה ערכים של למידה, הקשבה ותחקור.

<https://feedbacklabs.org/>

קריאה מקדימה:

The Power of Feedback: Solving Wicked Problems through Listening and Learning Prepared by pfc Social Impact Advisors October 2017

קריאת חובה:

Systems Thinking With the Iceberg: A Tool for Multi-stakeholder System Sight, Innovation in Complex Social Systems, 2010

קריאה מומלצת:

Mastering System Change, By Christian Seelos & Johanna Mair Fall 2018,
https://ssir.org/articles/entry/mastering_system_change

Why Organizations Don't Learn, Francesca Gino and Bradley Staats, HBR, From the November 2015

Three Community Feedback Tools for Impact Investors, SSIR, Gayle Peterson
Dec. 19, 2018

Systems Thinking For Social Change: A Practical Guide to Solving Complex Problems, Avoiding Unintended Consequences, and Achieving Lasting Results, 2015, by David Peter Stroh – Chapters 1

שיעור 9

פיתוח אסטרטגיות לאימפקט: נסקור מה המדדים שגורמים למיזם חברתי להצליח ונבנה את התשתית התיאורטית והיישומית לתכנון התערבות אימפקט. נלמד את המודל- ההיגיון ביצירת אימפקט המתבסס על המודל התיאורטי של דרוקר משדה העסקים. בעזרתו נבחן את שלושת המרכיבים של אסטרטגיות אימפקט אפקטיביות: 1. משימה 2. משאבים ויכולות 3. מרחב הבעיה, הצרכים והבעיות שהארגון רוצה לקדם בסביבה מסוימת. לבסוף נלמד את מודל משחק סוף שעוזר להבנות את המטרה הסופית של מיזם אימפקט.

Podcast: Scaling and Innovation, SSIR, by Christian Seelos

הקשבה מקדימה:

What's Your Endgame? By Alice Gugelev & Andrew Stern Stanford Social
Innovation Review Winter 2015

קריאת חובה:

Social startup success, Kathleen Kelly Janus, 2014- Part 1

קריאה מומלצת:

The enduring challenge of 'wicked problems': revisiting Rittel and Webber, Kate Crowley, Brian Head. Sciences + Business Media, LLC 2017
https://ssir.org/articles/entry/creating_collaborative_solutions_with_communities_using_gifts_explosion_and_see_it_my_way

When Innovation Goes Wrong, Christian Seelos & Johanna Mair, SSIR, 2016

Teaching Smart People How to Learn Chris Argyris, 2002

מתי לחדש באימפקט חברתי: נלמד את המודל הירוק והאדום לחדשנות ו-SCALE לאימפקט. נבין איך אפשר להתמודד עם חוסר ודאות כאשר מייצרים התערבויות חדשניות שמטרתן ליצור אימפקט. נדון איך חוסר ודאות זה משפיעה על מיזם חברתי ונשאל מתי יש צורך בחדשנות, מתי ניתן להרחיב את היקף הפעילות, ולמה חשוב להבדיל בין השניים.

Podcast: Organising in and for society — Johanna Mair on social innovation and Wicked Problems: הקשבה מקדימה:

Innovation and Scaling for Impact: How Effective Social Enterprises Do It, by Christian Seelos, Johanna Mair, 2017-
[Introhttps://ssir.org/articles/entry/creating_collaborative_solutions_with_communities_using_gifts_explosion_and_see_it_my_way](https://ssir.org/articles/entry/creating_collaborative_solutions_with_communities_using_gifts_explosion_and_see_it_my_way) קריאת חובה:

Asking Questions About Sustainability, Scale, and Systems Change, Ryan Glasgo & Sandhya Nakhasi, SSIR, 2019

Eight Practices for Strategic Agility, SSIR, Dave Algosos Summer 2019: קריאה מומלצת:

Innovation and Scaling for Impact: How Effective Social Enterprises Do It, by Christian Seelos, Johanna Mair, 2017-
[Introhttps://ssir.org/articles/entry/creating_collaborative_solutions_with_communities_using_gifts_explosion_and_see_it_my_way](https://ssir.org/articles/entry/creating_collaborative_solutions_with_communities_using_gifts_explosion_and_see_it_my_way)

Why Proven Solutions Struggle to Scale Up, Kriss Deiglmeier & Amanda Greco, SSIR, 201

שיעור 11

תכנון אימפקט: נתחיל עם למידה על המושגים הבסיסיים של עולם המדידה והערכה, ונדון האם ולמה בכלל חשוב למדוד ולהעריך את תהליכי ההשפעה שלנו. לאחר מכן נלמד את הכלי אשר מהווה את הבסיס לפיתוח הערכה ומדידה-תיאוריה של שינוי. כלי זה מאפשר לתכנן יצירת ההשפעה על ידי מיפוי המשאבים הקיימים, הפעולות שהארגון עושה, התפוקות שהוא יוצר והשינוי המצופה בתוצאות בעקבות ההתערבות. כל זאת על ידי הבנה מה היא מטרת העל (האימפקט) אותה נרצה להשיג.

Lecture: building a theory of change, Ashoka

צפייה מקדימה:

Video: Theory of Change- Foundation for Social Impact Measurement

What Impact? A FRAMEWORK FOR MEASURING THE SCALE AND SCOPE OF SOCIAL PERFORMANCE, Alnoor Ebrahim and V. Kasturi Rangan, UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY, 2014

קריאת חובה:

Case Study- Her Future Africa (יעלה לאתר הקורס במועד)

The Power of Theories of Change, Paul Brest, SSIR, 2010

קריאה מומלצת:

Demystifying the Theory of Change Process, Kathleen Kelly Janus, SSIR, 2017

Six Theory of Change Pitfalls to Avoid, SSIR, Matthew Forti, 2012

Ten Reasons Not to Measure Impact—and What to Do Instead, Mary Kay Gugerty & Dean Karlan Summer 2018

כיוונים להערכה- מושגים עיקריים בהערכה למנהלי תוכניות, ד"ר עידית מני-איקן ודנה רוזן,
מכון סאלד, 2018

שיעור 12

מדידה והערכה של אימפקט: נסיים את הקורס בלמידה של מודל ניהול האימפקט, בו נחקור את חמישה הממדים של אימפקט (מה, מי, כמה, תרומה וסיכון) בעזרתם ניתן לבחון את האימפקט השלילי והחיובי מיזמים מייצרים.

Webinar: All about outcomes, SOPACT, 2020

צפייה מקדימה:

The State of Impact Measurement and Management Practice, Second Edition, Global Impact Investing Network, 2020

קריאת חובה:

מטרות פיתוח של האו"ם (מצגת בעברית)

Impact practice made simple- <https://www.inspiringimpact.org/>

קריאה מומלצת:

The Outcomes Matrix- Plan & measure your social impact-
<https://www.goodfinance.org.uk/impact-matrix>

Measuring the “impact: in impact investing, Ivy So & Alina Staskevicius, 2015,
HBS

Using Measurement to Manage Impact, Martina Castro & Matt Ripley SIIR,
2019

<https://impactmanagementproject.com>

IMP- A Guide to Classifying the Impact of an Investment

IMP- Impact of an enterprise template (יעלה לאתר הקורס במועד)